

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Libris Quatuor Consequentibus Pertexens, Quae post beatum S. Xaverij
Obitum Soc. Patres ad Dei gloriam in iisdem Prouinciis gessere

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1667

4. Berzei gesta Goâ Ormuzium vsque.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11445

Notabis nonnullos acquiescentes in suis flagitiis deliberata obstinatione, qui amicitia tua capi, & consuetudine videantur, haud quidem ut fiant ex ea meliores, sed melioris famæ, ac nominis; & ab tua impugnatione tutiores; donis quin etiam te sibi addicere conabuntur, quæ si putabis admittenda, fiat hoc sanè, sed omnino conditione hac, ut gratum habeant vicem te illis reponere, libertate amica monendi, & suadendi quæ ad ipsorum salutem facere videris. Si te ad prandium vocabunt; condices tu ipsis ad confessionem; si tu à opera in salutis suæ negotio uti nolent, tum verò illorum cumculos tibi palam patere significa, & flocci tibi esse, id genus benevolentia, quod inutile sit ad eos pro tuo munere, & sua graui necessitate adiuuandos.] Huc vsque Xauerius.

Discessit Berzeus Martio exeunte 1549. die priusquam Xauerius in Iaponiam solueret octauo; cumque vltra milliaria sesquimille non distet Ormuzio Goa, sed nactus est longam & laboriosam duorum mensium nauigationem, reiectus ad freti Mechani ostia in mare Erithreum, inter assidua vitæ discrimina, incursiones piratarum, & commeatuum ex improuisa itineris diuturnitate penuriam quas tot miseras corporum Berzeus, opportunè vertebat; ad leuandas vectorum interiores miseras. Conferebatque ad hunc eius scopum tempus ieiunij maioris, ad pœnitentiã inuitantis. Concionabatur diebus festis ad ima decumani mali aut summa ex puppi; nec vel ipsi etiam ethnici, Saraceni, Iudæi volebant ab eius concionibus abesse. Mysteria fidei seruis & pueris enucleabat quotidie; sodalitate mercatorum instituta, cum iis hebdomada quaque, post varia pietatis exercitamenta, flagellationem voluntariam obibat. Die veneris sanctiori, ordinem digessit supplicantium puerorum, in nauis platea, qui seipso quoque flagellis cæderent ob reuerentiam Christi parentis. Demum Paschæ diem festis gaudiis celebrem effecit eorum multitudo quos sacro tinxit baptisate, quosque sacramento pœnitentiæ expiauit: Calaiaten interea venit in Orientali plaga felicitis Arabia sitam, duabusque ab ea leucis, ad amnis fauces anchoræ mittuntur, illic dum aquantur, & reficiuntur commeatu nauæ, prosilit Berzeus, locique indigenas magnam partem Mauros affari aggreditur de Christi fide, spes statim tam certis prouentus vberissimi, ut Raymundus Pereira, nobilis Lusitanus mensium paucorum inter nos tyro, eiusque delectu Xauerij socius, multis institerit illic sibi liceret remorari, ad imbuendum penitus doctrina fidei populum, & sacris fontibus lustrandum. At enim Berzeus sapienter diffusus nouitio ardori, feruidè magis, quàm consideratè, grandia audenti, præmaturos conatus non probauit, aiens Ormuzij haudquaquam defore vbi suam operam explicaret, ignemque spargeret suæ caritatis. Sed fefellit euentus expectationem, impar cœli æstibus ferendis Goam fuit paulo post remittendus, ne Ormuzij interiret. Mascaten inde transfuehuntr, eiusdem oræ oppidulum, si vsquam alibi infelicissimum, quo Lusitani deportabant reos, decocto-

res

4.
Berzei gesta
Goâ Ormuzium vsque.

res se recipiebant; pertasæ maritos vxores securum quærebant liberumque asilum, Vocabat Berzeus latebram peccatorum, profitentium Christum ore tenus, & vitam trahentium ipsis sinter quos agebant Saracenis sceleratiorem, ac ne quid tantis deesset malis duodecimus labebatur annus, ex quo caruerant omni sacrorum vsu, & verbi Dei prædicatione. Vt autem primùm apud illos vocem exeruit, obtendenda fuit ramalibus velisque planities, tantus erat ad eum audiendum, omnis generis sectarum, nedum Christianorum concursus, qui tamen fuit post alteram concionem necessario omittendus, vt confessionibus diu noctuque audiendis daretur locus, quin & biduo ab appulsu vento vela vocante, apud Præfectum egere tot precibus incolæ, ne misso sibi diuinitus animarum præsidio tam cito destituerentur, vt in tertium diem, discessum reiecerit. Quo inter populi comitantis salutationes, & gratiarum actiones, nauim repetiit Berzeus recusato nauigio, quod ei summus eius oræ præfectus, liberaliter adornarat.

Iamque Ormuzium aduenturi fama præcesserat, nauisque alia, melioribus acta ventis Albuchercij literas ad Vicarium, & arcis Præfectum tulerat Berzei sanctitate, scientia, cæterisque laudibus refertas quibus addebat, imputaturum sibi quod in eum conferrent, velle ipsi adessent in ministerio Euangelico; muneris quod quò liberius, obiret ac plenius, scirent eum omni ad hoc munitum potestate. Auxit viri nomen, quod breui rescitum est vnum esse de Xauerij sociis cuius illic augusta memoria summam habebat venerationem. Quare nauim procul in portus conspectum vix prouectam lembis duobus excepturi occurrunt, altero Vicarius cum clero, Ormuziensis regie præfectus altero; suis cum famulis, reficiendo Patri dona escaria ab rege ferentibus: Christianorum iuxta, & Saracenorum turba ingens, littus impleuerat, quibus haud prius viri sancti vultus, quam virtus affulsit: nam agrè pedem in terra fixerat cum Vicario in genua procidit, seque illi permittens penitus eius sacram poposcit adprecationem; at is mutua vice amoris, & reuerentiæ, humo perhumaniter erectum, coëgit sibi dextrum incedere, ac præuio agmine supplicantium in morem clericorum, & populi; deduxit in arcem vbi à Manuèle de Lima eius arcis Præfecto mira comitate exceptus est, motaque grata lis aduersus Vicarium, volentem sibi tam desideratum eripere hospitem. Litem breui diremit Berzei modestia, contestata se numquam nisi domo publica ægrotorum pro hospitio vsurum. Illie sibi ac socio commune tugurium legit ex storeis, passus tantum id tegi rudi tabulato, ad defendendam pluuiam, & captandam subditi pro more regionis, nocturnam quietem, quanquam demptis quas dabat animæ suæ horis, & vtilitatibus alienis, raro vltra tres ad summum horas, è singulis noctibus decerpebat. Ingressum in urbem tanta breui occupationum circumstetit turba, vt nec cibo nec somno locum relinqueret. Incipienti enim absque mora, facinorosissimam Niniuem, pœnitentiæ præconio mouere, Deus manum adiunxit terribiliorem, ac
velut

velut scelerum oppressam lethargo experge facturus horrendis terræ moribus succussit quibus accedebant formidandi tota insula mugitus. Nouem tantum dierum spatio, terra iis motibus trigiesies concussa, mortales immenso terrore obruit scribitque Berzeus ipso sanctissimæ Triadi sacro die cum esset in pulpitum conscensurus, tam sæuo impetu quassatam, vt siue terrore extremi exitij, seu Deo impulsore, palantes vociferarentur per compita, adeste fratres, audituri Apostolum (manet hoc nostris patribus illic nomen) adeste ab eo docendi cur nobis minas repentinæ cladis intentet Deus, & quæ cælum iratum placare nobis valeamus. Ad has, subdit is, voces conuolare confertim Christiani Ianiseri, Hebræi, Saraceni, Schismatici, Ethnici, sua quosque ipse pro Secta, & Religione admonere, de morum emendatione, & errorum, quoad in tanta eorum colluue poterat, magno tamen in omnibus meliorum prouentu

Et hinc initium factum est disputandi cum doctissimis Iudæorum. Ipsa enim diei ratio Berzeum adegerat vt de Trinitatis adorabili arcano diceret: fecit, ostenditque, tres personas, Deorum trium censi nomine non posse; quod falso hebræi nobis imponebant, prophetarum voces de promptis ex veteri Instrumento, & Simbola quibus ejus secreti ad quod cæcutiunt Iudæi & adumbratur vera intelligentia, & probatur vnus scilicet naturæ diuinæ simplicitas in tribus personis re ipsa distinctis; isti sunt nonnulli ea concione, qui se ortos ferebant ab quondam profugis ex seruitute Balylonis, sibi que plurimum doctrinæ arrogabant. His cum Berzeo libuit experiri, quid possent disputaudo. Horum primarij Rabbini duo, Iosephus & Salomon vterque ab suis præsertim Salomon pro oraculo audiri solitus. Vocatus ab his ad solenne epulum Berzeus, libenter promittit, obstante licet arcis Præfecto Manuele, amicisque dissuadentibus, ne proditorij venæni hæc occasio neceretur, obiuit tamen condictum Berzeus, ajens Deum nec sibi nec suæ defuturum causæ, & obiuit solus. Vt major esset aduersarijs libertas, opponendi quod vellent. Aderant complures, etiam saraceni, quos seu propria ratio, seu curiositas mouerat, sublati mensis ad arma venitur, decertatur à medio Die ad primam noctem; conferuntur Hebraici textus cum latinis, viri sancti mentem ea Deus accendit efficacitate in causæ suæ propugnationem, vt præter friuola vix quicquam Rabbini, vrgenti referrent, ipsique deinde sese inuoluerent inuicem; ac demum in peius, dilaberetur quisque ad absurda, velut ambo parum cerebro constarent. Tantum nihilominus veri lumen inde obortum Salomonis qui doctrinæ in ijs tenebat imperium vt manus dederit, professusque sit se suis optare vt quicumque vellent, ad Christum transirent. Sibi quidem jam fixum, Gaspari Berzeo educandum filium tradere, pro se verò Deum enixe precari, sibi vt cœperat copiosius affulgeret. Cæteri quos vinci pudebat, & vires deficiebant ad vincendum, confessionem imbecillitatis callide deuitant; aiunt imparatis multa eorum quæ objectabantur non satis liquere; petunt sua responsa

5.
Berzei cum
Rabinis di-
sputatio.

C in